

(A) برخه د خاوری اصلی اجزاوی او برخی

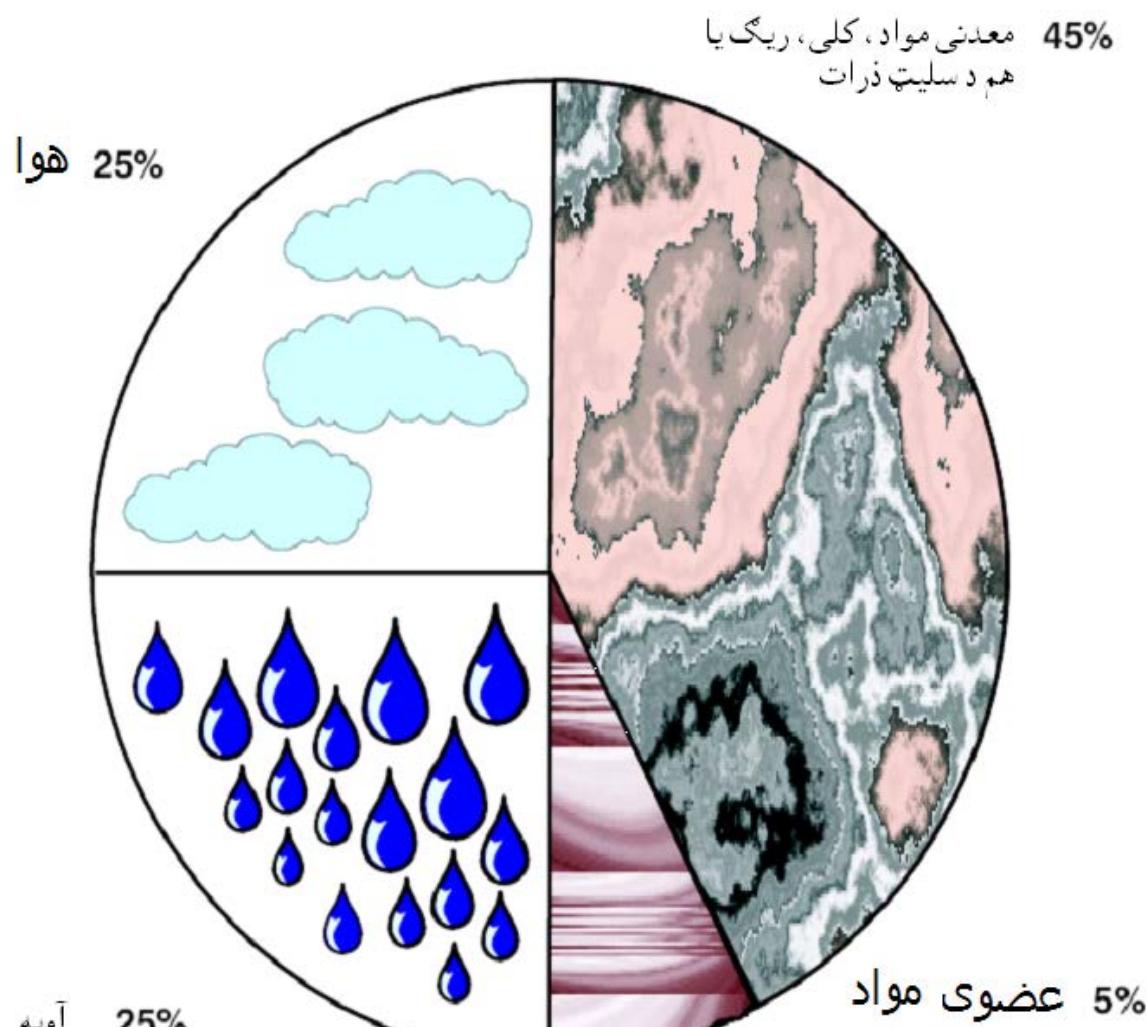
دوهم لوست: دخاوری د ساینس یا پوهی اجمالی نظر

(Overview of Soil Science)

اصطلاح ګانی

- **شگه** Sand طبقي (د خاوري Horizons حوزي)
- **سلیت** Silt
- **کلی** يا د رس خاوره Clay
- **منذونوه** يا خلاوي (تشي) Holes
- **عضوي مواد** Organic Matter رنگ Color
- **بافت** Texture
- **غاراكم** يا د خاوري تراکم غلظت Density

- د خاوری د تعریف(پیژندنی) درک او پوهه: لومړی موخته یا هدف لومړی: د حمکي پرمخ باندي د ټولو ژونديو موجوداتو لپاره خاوره عبارت له یوې مېخانیکي او محركي قوي څخه ده. خاوره له بي شميره او تركيبي برخو څخه جوړه شوی ده:
 - منral (معدنی مواد) - تقریباً 45 فیصده.
 - ریگ یا شګه - د خاوری په نسبی ډول سره لوی برخی.
 - سلیت - د خاوری منځنی قسمتونه یا برخی.
 - کلی یا درس خاوره - د خاوری کوچنی قسمتونه یا برخی.
 - صخره او جغل.
- B. عضوي مواد - له هغو موادو څخه عبارت دي چي د ژونديو موجوداتو له پوسیده کيدو څخه په لاس رائي - تقریباً 5 فیصده په اندازې سره وي.
- C. د هوا خلاوي(تشي) - یا په خاوره کي شتون لرونکي سورې - تقریباً ۲۵ فیصده.
- D. آوبه - نژدي ۲۵ فیصده.

دا نوعه مواد لە مېڭشىو او ژۇندىيەنباتاتو او حيواناتو ياخارويي خىخەپەلاس راخى

. ۱۱. د خاوری مختلفي نوعي د مختلفو فيصديو لرونکي وي، ولی دا فيصدي په بنه او غوره ډول سره اعتدال يا برابر والی لري.

1. تياره خاوری معمولاً د عضوي موادو (organic matter) د لوری فيصدى لرونکي وي.
2. دشتی(صرائی) خاوری په معمول ډول سره د اوړو د کمې فيصدى لرونکي وي.

دو همه موخه يا هدف: په هغه محال چي خاوره تر مطالعې يا خېرنې لاندې نیول کېږي، ساحې تعین او تشخيص او کول.

الف) د خاورې طبقي (Horizons)

هغه خاورې چي په برشونو کي تر مطالعې لاندې نیول کېږي د نماګانو (profiles) په نوم سره یادېږي. دا نماګاني په مختلفو طبقو سره تقسيم کيدلې شي، چي دا طبقي د افوقونو يا حوزو (horizons) په نامه سره یادېږي. حوزي يا افوقونه کوم چي دير عام دي عبارت دي له:

- (O) عضوي طبقة organic layer
- (A) پورتني طبقة يا قسمت A-topsoil
- (B) د خاورې د اصلې مواد طبقة B-subsoil
- (R) د تیگې د بستر طبقة R-bedrock

**(ب): د خاوری افوقونه یا حوزي (Horizons) د
خاوری د مطالعې په مهال کي د برخو او فقرو څخه په
استفادې سره په مختلفو ډولونو سره تعریف کيدلی شي.**

رنګ -

د عضوي موادو اندازه -

بافندگی -

» د شگي یا ريگ د محتوياتو اندازه

» د کلی اندازه یا فيصدي (درس خاوره)

ساختمان یا جورونکي -

ضخامت(دبلوالی) -

۱۱(د): د خاوری تشکیل یا شکل نیوں

- خاوره د جوی یا هوا د حالاتو (اقلیم) پواسطه په زر گونو کلونو په تیریدلو سره تشکیل کیږي.

- بادونه

- بارانونه (اوربنت)

- نباتات

- خاوره د کیمیاوی پروسو یا پراونو پواسطه هم تغیر شکل کوي.

- اکسیجن (Oxidation)

- هایدروجن (Hydration)

III. رنگ.

(ل): رنگ

خاوره په مختلفو رنگونو سره شتون يا وجود لري، لکه په تور رنگ سره، آبي رنگ سره، شين او زير و رنگونو سره.

په حقیقت کي د خاورې مختلف رنگونه د یوې خاورې د تاريخ بیانونکي دي.

هغه خاورې چي خاکستري رنگ لرونکي وي معمولاً وچي خاورې وي.
بیرنګه توري خاورې د زياتو عضوي موادو بنودونکي دي چي اکثریت له هغوي
څخه له نباتاتو څخه تشکيل يا منحته راغلي دي.

بیرنګه سري خاورې د خاورې زوروالي او قدامت په نښه کوي يا بسايي.
بیرنګه نصوارې خاورې د خاورې څوانې بیانوې يا په ګوته کوي.

IV. (ن): تیکسچر (*Texture*) - بافت موږ ته دا
ر انسایی ټچي په څه ډول سره ورته یا مشابه
خاوری یو له بل څخه تفکیک یا جلاکیدلی شي. د
داسې خاورو د تفکیک یا جلاوالی لپاره د خاوری
له مئله څخه استفاده سرته رسپری چي د شکۍ
یا ریگ، سلیت او کلی(درس خاوری) د فیصدی
ښودونکی وي..

. ۷ . (ف) : غلظت یا تراکم (Density) - د خاوری

غلظت د کیمیاوی پروسو یا تراوونو نه په استفادې کولو سره تعریف کېدلی شي. په هر ه اندازې سره چې خاوره متراکمه او متاکسفة وي په همغې اندازې سره د سختو نباتاتو د رشد (نمو) او کرنې لپاره دشواره یا نادرسته وي.

VI. (ش): منځونه یا سوری (Holes)- د خاوری په منځ کي له خلاوو یا تشو یا هم سوريو څخه عبارت دي چې د معدني یا منرالي موادو د ذراتو په منځ کي شتون لري. دا نوعه خلاوي یا تشي له هوا او اوبو څخه ډکي وي. د نباتاتو ریبني د ژوندي پاتي کيدلو لپاره اوبو او هوا ته ضرورت او ارتيا لري، پس مشبوع شوي خاوری د نباتاتو له رشد او نمو څخه په دي خاطر چې هوانه لري نو د ریبنو له رشد او نمو څخه مخنيوی کوي.

دریمه موخه یا هدف: د خاوری د پروفایل
یا نما تشخیص کول.

۱. (ص): د خاوری د پروفایل یا نما په لیدلو سره، تاسې په غیر له درنګه په فوري او دستي ډول سره د خاوری مختلفي طبقي تعین کولی شی. د خاوری هره یوه طبقه (horizons) د خاصو ترتیبونو لرونکی ده چې د خاوری په نمایي ټولو طبقو کي واقع کيردي.

د خاوری د نما یا پروفایل نمونی یا بیلگی

مرور(بیاکتنه)/ خلاصه (لندیز)

1. هر کله چې خاوری تر مطالعې لاندې
قرار نیسي، د هغې کوم عمدہ
قسمتونه په نظر کي نیول کيری؟

2. د خاوری په نما (profile) کي نظم او
ترتیب له پورته خخه د بسته په لوري
په طبقو کي (horizons) له خه قراره
دي؟